

נכתב ונערך על ידי הדיינים הרב אוריאל ברגיל והרב יוסף חיים מזרחי שליט"א

בדין שמיטת כספים

תשלום אפילו אם תאריך הפירעון דחוי, ובלבד שאינה למוטב בלבד.

המוכר בחנות וקבע זמן לתשלום, הרי זה נחשב לחוב ונשמט בשביעית.

אדם שיש לו פיקדון או תוכניות חיסכון בבנק, וזמן פרעונם היה לפני ר"ה, השביעית משמט ועליו לעשות פרוזבול.

אדם המשלם באמצעות כרטיס אשראי, למרות שזמן החיוב הוא לאחר כמה שבועות, אין המוכר צריך לעשות פרוזבול (אם העסק אינו מקבל צ'קים) כיוון שהנוהג בחברות האשראי לשלם למוכר, ולא משנה אם יש לקונה כסף בחשבון, ואם כן נחשב הדבר כגבוי.

בדין פרוזבול

בשטר פרוזבול אדם למעשה מוסר את חובותיו לבית הדין, ואם כן אין איסור לגבותם, כיוון שבשמיטת כספים נאמר "את אחיך", וחוב של בית דין אינו נכל בגדר "בין אדם לחברו".

אין כותבים פרוזבול אלא אם כן יש ללווה קרקע ואז נחשב כגבוי, שקרקע אינה נגזלת. ולכן נהגו שמקנה המלווה ללווה ארבע אמות מקרקעותיו על ידי שהמלווה תופס את המטפחת של העד ומזכה ללווה קרקע, ולאחר שאמר הנוסח מניח המטפחת.

לפי נוסח הפרוזבול למנהגי הספרדים, אין המלווה צריך לעשות זאת בפני בית דין, אלא מחתים את העדים על שטר של בית דין חשוב אשר חתום מראש על השטר.

שלוש מצוות נצטוונו בשמיטת כספים: א מצוות עשה לשמוט (לא לגבות) את כל החובות שחייב אדם לחברו, שנאמר "שמוט כל בעל משה ידו אשר ישה ברעהו". ב מצוות לא תעשה: "לא יגש איש את רעהו". ג שלא ימנע מלהלוות לחברו, שנאמר: "השמך לך... ורעה עינך באחיך האביון ולא תתן לו".

אם אין המלווה מוותר על החוב יש מהראשונים שכתבו שהלווה חייב להחזיר לו את החוב. אולם, לדעת רוב הראשונים שמיטת כספים היא 'אפקעתא דמלכא' – התורה השמיטה את חובותיהם. ואם המלווה לא ערך פרוזבול וגובה את החוב, הרי זה גזלן וחייב להחזיר את הכסף.

שמיטת חובות כוללת גם סוגי מאכל כגון: קמח, סוכר וחלב, וכשמגיע זמן ההשמטה, נשמט החוב. אולם, חפץ שהוא מוחזר, כגון בשאלה או בשכירות, אין השביעית משמטת.

שכר שכיר, הואיל ואינו הלוואה, אינו נשמט, ויש חולקים בדבר.

לפי ספר 'מאמר מרדכי' לרב מרדכי אליהו זצ"ל, המחאה (צ'ק) אינה נחשבת למעות אלא לשטר חוב. לכן, מי שברשותו המחאות שזמן פירעונן הוא לפני סוף שנת השמיטה, השביעית משמטת. ולכן, לדעת הגר"מ אליהו, על בעל המחאות לעשות פרוזבול.

ואולם, לשיטת בעל 'אגרות משה', ההמחאה נחשבת כגבויה שהרי ניתן להעבירה לאחר בדרך

שטר פרוזבול

בפנינו, העדים החתומים מטה, בא _____ ואמר לנו: "היו עליי עדים שהנני מוסר כל חוב שיש לי (ולאשתי) לכבוד בית הדין שע"י מכון 'והלכת בדרכיו' מצפה יריחו, הדיינים הגאונים: הרב אליהו אברג'ל שליט"א (חבר בית הדין הגדול), הרב אוריאל ברגיל שליט"א והרב ישועה רטבי שליט"א, שאגבנו כל זמן שארצה. וקיבלתי עליי בקניין גמור ושלם בכלי הכשר לקנות בו היום _____ אלול ה'תשפ"ב".

נאום עד ב: _____

נאום עד א: _____

הנחיות לעשיית הפרוזבול:

א. המלווה תופס מטפחת או עט של אחד העדים, ואומר: "אתם העדים קנו ממני קניין גמור ושלם שאני מזכה על ידכם קרקע כל שהיא לכל בעלי החובות שחייבים לי ואין להם קרקע לכתוב עליו פרוזבול". ואחר כך ממשיך ואומר: "הוו עליי עדים שאני מוסר כל חוב שיש לי לבית הדין שע"י מכון 'והלכת בדרכיו' במצפה יריחו הנ"ל".

ב. אין צריך לשלוח את שטר הפרוזבול לבית הדין אלא מיד בחתימת העדים הוא מקבל תוקף, וישמרנו אצלו יחד עם מסמכיו החשובים.